

Utvärdering av RAS 2022 - Populationsstorlek

De första hundarna som registrerades i Svenska Kennelklubben kom till Sverige från Norge i början av 1980-talet och den första kullen föddes 1985. Därefter har det registrerats 2809 hundar i Sverige. Det gör Sverige till det tredje störta landet efter Danmark och Island med flest registrerade isländska fårhundar. Antalet registrerade hundar i Sverige förra året på 96 stycken är något lägre än de två senaste åren.

Antalet importörer har redovisats från 2004. Importerna till Sverige kommer huvudsakligen från de nordiska länderna och i första hand från Island och Norge. Nu också Danmark.

Mellan 2004 och 2022 har det registrerats 108 importörer från följande länder: Island (55 hundar), Norge (15), Danmark (17), Polen (9), Tyskland (3) Finland (3), Holland (4), Schweiz (1) och Frankrike (1).

Antal registrerade isländska fårhundar åren 2013–2022 totalt och deras könsfördelning

Ant.reg/år	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tikar (varav imp.)	47 (4)	37	36 (4)	27 (3)	46 (4)	40 (5)	46 (3)	50 (2)	72 (1)	52 (4)
Hanar (varav imp.)	48 (2)	30 (2)	40 (3)	36 (4)	29 (3)	38 (3)	49 (1)	53 (2)	63 (2)	44 (0)
Totalt	96 (6)	67 (2)	76 (7)	63 (7)	75 (7)	78 (8)	95 (4)	103 (4)	135 (3)	96 (4)

Källa: SKK:s Avelsdata

Mål 1: Kullstorlek

Att nå en genomsnittlig kullstorlek på 5 valpar. Med minskad inavel ökar kullstorleken.

Den genomsnittliga kullstorleken/år har under de senaste tio åren legat mellan 4,2 och 4,8 valpar/kull. Den högsta siffran kom 2007 med ett genomsnitt på 5 valpar/kull. Ett resultat som glädde oss mycket och som bättre borde motsvara rasens normala storlek.

Senaste 10-årsperioden ligger snittet på 4,45 valpar/kull. Mellan åren 2003 - 2012 var samma snitt 4,21 och mellan 1993 - 2002 låg det på 3,8.

Genomsnittlig kullstorlek och ant. kull för perioden 2013 – 2022

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Genomsnittlig kullstorlek	4,5	4,4	4,6	4,6	4,3	4,2	4,8	4,3	4,6	4,2
Ant. kullar	17	14	15	12	18	14	21	21	30	20

Källa: SKK:s Avelsdata

Kommentar: År 2019 var vi nära med en genomsnittlig kullstorlek på 4,8 valpar så det borde vara möjligt.

Jämför man de senaste tre 10-årsperioderna så har kullstorleken ökat men 2020 – 2022 är kullstorleken lägre än 2019.

Mål 2: Inavelsgrad

Sträva mot obesläktade parningskombinationer. På sikt kommer det inte att räcka med att hålla sig under motsvarande kusinparningsnivå, lika med 6,25 % utan vi kommer att behöva ligga kring 2,5 procents nivå.

Den genomsnittliga inavelsgraden mäts i procent. Den anger sannolikheten för att identiska anlag ska förekomma i dubbel uppsättning hos en individ. Inavelsgraden är ett genomsnittsvärde och kan aldrig fastställas exakt för en enskild individ. Vid en parning blir inavelsgraden hos avkomman hälften av de parade individernas släktskap.

Rasens genomsnittliga inavelsgrad. (beräknad på fem generationer)

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inavelsgrad	1,7 %	2 %	1,1 %	1,2 %	2,4 %	0,6 %	1 %	1 %	1,4 %	1 %

Källa: SKK:s Avelsdata

Nya beräkningar av genomsnittlig inavelsgrad är gjorda i det nätbaserade dataprogrammet Dogs Global. Programmet beräknar inavelgraden ända tillbaka till founders (starthundarna för rasen). Den verkliga inavelsgraden blir avsevärt högre när alla djur bakåt i tiden tas med i beräkningarna. Den genomsnittliga inavelsgraden beräknad över fem generationer låg förra året på 1 %. Beräknat helt till starthundarna var den genomsnittliga inavelsgraden 23,59 % (2020). Den siffran kan jämföras med en syskon-, morson/far-dotterparning. Det finns tyvärr inte några siffror för åren 2021 - 2022 då Dogs Global inte är uppdaterad med siffror från ISIC:s databas.

Genomsnittlig inavelsgrad. (beräknad tillbaka till founders)

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Inavelsgrad %	25,26 %	25,14 %	24,61 %	24,33 %	25,22 %	22,75 %	23,81 %	23,59 %	

Källa Dogs Global

Kommentar: Inavelsgraden (beräknad på fem generationer) har varit stadigt sjunkande. Mellan 1990 - 1993 låg den på 8,3 - 14,7 %, jämfört med i dagsläget där det de senaste fyra åren ligger mellan 1 - 1,4 %. Inavelgraden beräknat på fem generationer är uppnådd. Under den senaste 10-årsperioden har den genomsnittliga inavelsgraden varit 1,6 %. Det är under klubbens rekommendation på 2,5 %.

Det har varit en del inavel tidigare. Med Dogs Global har vi kunnat få fram varje individs inavelprocent helt tillbaka till founders (rasens starthundar). Beräkningarna visar att den genomsnittliga inavelsgraden för hundar födda 2021 var 23,59 %. Ett resultat som inte är så glädjande. En del av dessa hundar kommer att vara våra framtida avelsdjur och de är redan mycket besläktade med varandra. För att bättra på detta behövs Dogs Globals "grönlistade" hundar användas mer och de rödlistade mindre för att få tillgång till nytt blod och minskat inavelökning. De grönlistade hundarna finns till största delen utanför Sveriges gränser. Endast ett fåtal finns i vårt land.

Mål 3: Lika många hanar som tikar i avel samtidigt

Arbeta för att fler hanar kommer i avel.

Möjligheten till att bevara genetisk variation är beroende av antalet handjur i avel och på vilket sätt de används. För att upprätthålla bred avelsbas är det SIFK:s uppfattning att ingen hanhund bör producera mer än 2 % av antalet valpar per generation. En hanhund bör därför i nuläget ha högst 5 kullar alternativt 25 valpar. Beräkningen är gjort på ett årsgenomsnitt av ungefär 100 registrerade valpar per år.

Den önskvärda maximumnivån för barnbarn ligger på ungefär dubbla det antal som gäller för hundens egna valpar. För isländsk fårhund skulle det motsvara ca 50 barnbarn.

Under den senaste tioårsperioden har det fötts mellan 12 – 31 kullar per år. Antalet tikar i avel/år är mellan 12 och 29 medan antalet hanar ligger mellan 11 och 24 hundar per år. Det är vanligt att fler tikar än hanar använts i avel. Samtidigt har antalet hanar och tikar som använts i avel varierat stort.

De senaste fyra åren har antalet hanar i snitt betäckt 1,05 (2019), 1,1 (2020), 1,2 (2021), 1,3 (2022) tikar. Under denna fyraårsperiod ser vi att antalet tikar i snitt som varje hanhund betäcker har ökat.

De senaste två åren är skillnaden procentuellt avsevärt större mellan använda tikar och hanar än tidigare år. Detta är en icke önskvärd utveckling. SIFK:s ambition är att minst lika många individer av varje kön används i avel samtidigt för att hålla andelen aktiva djur i avel hög. Det är i sin tur viktigt för att bibehålla den genetiska variationen.

Antal djur använda i avel/år i perioden 2013–2022

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kullar	18	14	15	12	18	14	21	21	31	21
Tikar	18	14	15	12	18	14	21	20	29	21
Hanar	16	14	13	11	16	13	20	18	24	16
Tikar/hanar i procent (differens %)	53 / 47 (6 %)	50 / 50 (0 %)	54 / 46 (8 %)	52 / 48 (4 %)	53 / 47 (6 %)	52 / 48 (4 %)	51 / 49 (2 %)	53 / 47 (6 %)	55 / 45 (10 %)	57 / 43 (14 %)

Källa: SKK:s Avelsdata

Kommentar: De senaste tre åren kan vi se att antalet använda hanar i avel i relation till antalet tikar har minskat. Vi behöver öka fokus på att uppnå målet att använda lika många hanar som tikar i avel.

Mål 4: Avelsdebut

Värka för att endast använda hanhund/tik i avel tidigast vid den ålder då hunden uppvisar en vuxen individs fysiska mognad och beteende. Det innebär att hanhund/tik bör vara mellan 2 och 3 år, då isländsk fårhund har en något sen mognad och uppnår oftast en hög ålder.

Föräldradjurens ålder vid första valpkull

Kullar födda	Kön	0-6 mån	7-12 mån	13-18 mån	19-24 mån	2-3 år	4-6 år	7 år och äldre
2022	Tikar					9	1	
	Hanar				1	1	3	4
2021	Tikar		1			8	3	1
	Hanar			1		3	6	2
2020	Tikar					7	4	
	Hanar				1	4	2	

Källa: SKK:s Avelsdata

Under 2022 har 10 tikar och 9 hanar gjort avelsdebut. Tabellen ovan visar hundarnas ålder när de användes i avel för första gången.

Kommentar: Vid några tillfällen har det hänt att individer under 24 månader har använts i avel. Det är i strid med SIFK:s rekommendationer och bör undvikas.

Mål 5: Antal avkommor

En hanhund bör producera högst 5 kullar eller 25 valpar under sin livstid. Samma rekommendation gäller för tikar.

Mellan år 2020 – 2022 har tre hane och en tik gjorde avelsdebut innan 24 månaders ålder. Enligt SKK:s grundregler ska en tik/hanhund inte användas i avel förrän vid den tid den visar en vuxen individs fysiska och mentala mognad. En tik får tidigast paras vid 18 månaders ålder. Rekommenderad ålder för vår ras är 2 - 3 år.

Antal barnbarn – hanar

Reg.nr	Namn	Född år	Antal avkommor	Antal barnbarn
S38696/99	Icetops Keipur	1999	45	141
S54928/94	Yrar-Garpur	1994	34	108
S37675/2000	Pretty Prud's Keli	2000	19	84
S29301/2001	Gunnar fra Gull Lycklinum	1998	12	84
S28573/2004	Drengur	2004	41	76
S34927/91	Iskristallens Spoi	1991	28	76
DK07814/93	Skovridergaardens Landi	1993	21	65
SE20738/2013	Tellusdream Islakkur	2013	25	60
S57106/91	Prickur	1991	14	58
S63495/2005	Ástvinur Fjalar	2005	15	54
SE37606/2012	Ástvinur Kátur Silfurgeisli	2012	11	53
S51958/96	Fieldworks Keldur	1996	9	51
S13282/2004	Vaskurs Flibbi Jakisson	2003	30	51

Källa: SKK:s Avelsdata

Antal barnbarn – tikar

Reg.nr	Namn	Född år	Antal avkommor	Antal barnbarn
S10371/96	Ullälvas Tibra	1995	20	104
S19115/2003	Wadsteinas Rita	2003	17	78
S50825/2000	Bjartmars Sunna	2000	10	77
SE18244/2010	Losnabakken's Vilda Vikingsdottir	2009	13	63
S44533/94	Pretty-Prud's Ekkja	1994	12	58
S25345/94	Ullälvas Sota	1994	15	56
S39207/94	Heartseeker's Björk	1994	7	56
S57216/92	Akka	1992	17	54
S32495/2002	Ásta	2002	17	54
S11789/2000	Fieldworks Stefnir	1999	9	51

Källa: SKK:s Avelsdata

Uppfödarna är övervägande bra på att hålla de enskilda hanarna inom rekommendationen för användning i avel. Däremot finns det några hanar som dominerar aveln genom att deras barn har använts mer än vad klubben rekommenderar som maximumvärde.

Hundarna ovan har alla producerat fler barnbarn och några har producerat även fler avkommor än vad som är rekommenderat för rasen. En "avelsmatador" är definitionen på varje hane som har fler valpar än rekommenderat maximumvärde för rasen eller dubbla antalet barnbarn.

Hur stort bidrag en hanhund för vidare är svårt att förutspå. En hanhund kan ha många avkommor men om dessa används i liten omfattning i avel, kan den hanhundens inflytande på sikt bli relativt begränsat. Det omvända kan inträffa om en hane har relativt få avkommor som i stället används flitigt.

Observera att samma rekommendation även gäller tikar. Tikarna i tabellen ovan har alla producerat fler barnbarn än vad som är rekommenderat för rasen.

Kommentar: Detta mål kan sägas vara uppnådd trots att det finns några enstaka hundar som har producerat fler avkommor.

SIFK:s avelskommitté